

KONFERENCJE

DOI: 10.48261/pis203528

DOI: <https://doi.org/10.48261/PIS203633>

DANIEL CZERWIŃSKI

Oddziałowe Biuro Badań Historycznych w Gdańsku

ORCID: 0000-0002-2944-7741

MATEUSZ KUBICKI

Oddziałowe Biuro Badań Historycznych w Gdańsku

ORCID: 0000-0003-3505-0473

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ „PIERWSZA »SOLIDARNOŚĆ«. GENEZA, ORGANIZACJA, KONTEKSTY”, GDAŃSK 2–4 WRZEŚNIA 2020 R.

W dniach 2–4 września 2020 r. w hotelu Mercure w Gdańsku odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Pierwsza »Solidarność«. Geneza, organizacja, konteksty”. Pomimo pandemii organizatorom udało się zebrać grono badaczy zajmujących się historią Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” z różnych ośrodków naukowych. Część wystąpień odbyła się za pomocą wideokonferencji, a całość dostępna była na żywo w internecie. Konferencję otworzyli naczelnik Oddziałowego Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku dr hab. Daniel Wicenty, dyrektor Biura Badań Historycznych prof. dr hab. Włodzimierz Suleja oraz dyrektor gdańskiego oddziału IPN prof. dr hab. Mirosław Golon. Wszyscy wyrazili nadzieję, że wydarzenie przyczyni się do pogłębienia stanu badań nad Solidarnością, choć – jak podkreślano – głównym celem spotkania było podsumowanie stanu wiedzy oraz wskazanie obszarów, które powinny zostać przez badaczy dokładnie zbadane.

Sesję otwarcia rozpoczął dr Tomasz Kozłowski z Biura Badań Historycznych w Warszawie. W swoim wystąpieniu „Od mobilizacji do organizacji. Mechanizm powstania »Solidarności« (VIII–X 1980)” wskazał na wpływ strajków z lipca i sierpnia 1980 r. na kształtowanie się związku zawodowego Solidarność, a także zaprezentował wpływ protestów z lat siedemdziesiątych XX w. na postawę władz PRL, które starały się szukać porozumienia ze strajkującymi. Jako kolejny wystąpił dr Przemysław Ruchlewski z Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku. W referacie „Stocznia Gdańska im. Lenina w sierpniu 1980 r.” w formie *case study* zaprezentował działalność Stoczniowej Organizacji Partyjnej oraz jej postaw wobec strajku. Skupiała ona wówczas ok. 3 tys. spośród 15 tys. wszystkich pracowników Stoczni Gdańskiej. Okazało się jednak, że w momencie wybuchu strajku całkowicie straciła inicjatywę, a początkowo dopuszczano nawet możliwość zapisu członów SOP do nowych związków zawodowych. Grzegorz Wołk z Biura Badań Historycznych IPN w Warszawie wygłosił referat: „Punkt 4. postulatów strajkujących w Stoczni Gdańskiej. Zakładnik bieżącej polityki”. Początkowo osoby mające tworzyć Solidarność obawiały się o dalszy los, gdzie najważniejsze były zwolnienia z pracy oraz ewentualne relegowanie z uczelni. Do tego problemu nawiązywał wskazany przez prelegenta punkt 4 porozumień. Prelegent wskazał też przykłady podejścia kierownictwa Solidarności do więźniów politycznych, które okazywały się bardzo różne. Następnie głos zabrała dr Katarzyna Wilczok z Uniwersytetu Śląskiego, która wygłosiła wystąpienie „Geneza Krajowej Komisji Porozumiewawczej NSZZ »Solidarność«”. Dla strajkujących zakładów znajdujących się na terenie Polski ważne było odgórne kreowanie powstawania związku. Nie stworzono jednak instrukcji, jak takowe struktury tworzyć. Gdańscy działacze udzielali tylko wskazówek strajkującym w innych przedsiębiorstwach. Krajowa Komisja Porozumiewawcza po jej powołaniu miała zajmować się negocjacjami z władzami. W założeniu miało to być forum o zasięgu ogólnopolskim, jednak nie miało mieć możliwości wywierania nacisków lub nakazywania, jak poszczególne komitety miały funkcjonować.

W czasie dyskusji wskazano na powszechność związku, jakim była Solidarność i jednocześnie jej uniwersalny charakter. Pytania głównie dotyczyły kwestii społecznych formowania się komitetów obrony więźniów politycznych, udziału związkowców w tych inicjatywach oraz decyzyjności odnośnie do budowy związku o skali ogólnopolskiej zamiast o zasięgu regionalnym.

Sesja II rozpoczęła się od wystąpienia dr. Adama Mielczarka, opatrzonego tytułem „Trzy segmenty »Solidarności«”. Jego celem było stworzenie spójnej narracji odnośnie do odpowiedzi na pytania dotyczące formowania się ruchu, wewnętrznych tarć oraz rzeczywistego odbioru społecznego na przestrzeni całej działalności Solidarności. Dodatkowo Autor przedstawił ruch społeczny, jakim była Solidarność, na tle poszczególnych teorii socjologicznych. Następnie głos zabrał prof. dr hab. Roman Bäcker z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który wygłosił referat pt. „Podmiotowość polityczna Solidarności w latach 1980–1981”. Jego zdaniem podstawowe pytanie badawcze brzmi: jak zrozumieć podmiotowość polityczną Solidarności? Punktem wyjścia tego jest metodologia badania grup, które mają słabe interesy i są słabo reprezentowane. Jest to na tyle uniwersalne, że można tę metodę stosować względem każdego rodzącego się ruchu społecznego. Ostatni referent panelu, dr Paweł Rojek z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosił referat

pt. „Struktura Solidarnościowego rozumu”. Sam tytuł nawiązywał do książki Sergiusza Kowalskiego *Krytyka solidarnościowego rozumu*, która stanowi jedno z najbardziej krytycznych studiów badanego ruchu społecznego. Autor wystąpienia dołączył do tego obrazu oficjalne dokumenty wytworzone przez Solidarność i PZPR. Dyskusję rozpoczęły pytania dotyczące prowokowania strajków w 1981 r. Tutaj poproszono o doprecyzowanie, kto był inicjatorem tych wystąpień. Jeden z dyskutantów wskazał, że część wystąpień była inicjowana przez same władze, gdzie nadrzędnym celem było wzbudzenie skrajnie negatywnych napięć społecznych. Podjęto również wątek fasadowości samej Solidarności i tego, na ile ideały głoszone przez ruch społeczny były zgodne z tym, co się działo wewnątrz związku. Uzupełnienie stanowiła próba osadzenia Solidarności w teorii ruchów społecznych. Ważne z punktu widzenia „pierwszej” Solidarności było poczucie sprawczości. Wraz z upływem czasu czynnik ten ulegał zmniejszeniu, co odzwierciedlało się w działaniach związku. Do tego dochodziła postawa władz, gdzie po początkowych próbach dojścia do porozumienia rozpoczęto reagować w sposób uniemożliwiający zawarcie konsensusu.

W ramach sesji III wystąpiło kolejnych dwóch prelegentów. Pierwszym z nich była dr Aleksandra Konarzewska z Uniwersytetu w Tübingen, która zaprezentowała temat: „W oczach liberała. Andrzej Walicki o Solidarności”. Bohater wystąpienia prezentował nurt krytyczny względem ruchu społecznego. Nie krytykował jednak członków, lecz czołowych działaczy. Część z nich w bardzo szybkim czasie porzuciła ideały i stała się elementem nowych elit. Następnie wystąpił dr Tomasz Siewierski z Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk, który wygłosił referat „Pierwszy historyk pierwszej Solidarności: Jerzy Holzer (1930–2015)”. Wystąpienie zaprezentowało wybrane zagadnienia z życiorysu historyka. Omówiono poszczególne etapy kariery zawodowej oraz dorobek naukowy, gdzie wiodące miejsce zajmowały prace z dziedziny historii politycznej, a w okresie późniejszym Solidarności. Podczas dyskusji podjęto polemikę z tezami wygłaszanymi przez Andrzeja Walickiego. Dotyczyło to zwłaszcza krytyki Solidarności i postrzegania jej funkcjonowania w ramach dosyć ograniczonej pod względem politycznym rzeczywistości lat osiemdziesiątych XX w. Podjęto też wątek ewolucji intelektualnej Jerzego Holzera i jej wpływu na późniejsze publikacje dotyczące Solidarności. Uzupełnienie stanowiła dyskusja nad kontrowersjami związanymi z postaciami Walickiego i Holzera.

Drugi dzień konferencji różnił się nieco przebiegiem, bo z uwagi na dużą liczbę wystąpień panele odbywały się równolegle w dwóch salach. Jako pierwsza wystąpiła dr Magdalena Heruday-Kiełczewska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej wystąpienie „Pierwsza Solidarność w oczach Francuzów” poruszało zagadnienia związane z reakcją francuskiego społeczeństwa na wydarzenia związane z Solidarnością. W tym kontekście ważna wydaje się reakcja francuskiej prasy, która bardzo pozytywnie wypowiadała się o strajkujących. Jako drugi wystąpił Bartosz Gromko z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, który wygłosił referat „W poszukiwaniu nowego Dubčeka. Włoska Partia Komunistyczna wobec PZPR i Solidarności w latach 1980–1981”. Tytuł wystąpienia nawiązywał do udziału Włoskiej Partii Komunistycznej w akcji poparcia „socjalizmu z ludzką twarzą” w 1968 r. Była to również podstawa do prób przesunięcia ośrodka decyzyjnego z Moskwy bardziej na zachód. Wystąpienie omawiało kontakt między włoskimi komunistami a PZPR. Jako ostatni głos zabrał dr hab. Patryk

Pleskot z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Warszawie, który wygłosił referat „Przegapiona rewolucja? Ambasada USA w Warszawie wobec fenomenu Solidarności (1980–1981)”. Na ten okres przypadała w USA zmiana prezydentury z Jimmy’ego Cartera na Ronalda Reagana. Powodowało to zmianę ambasadorów. Pomimo tych trudności ambasada USA starała się prowadzić stałą sytuację po sierpniu 1980 r. Zwracano uwagę na najdrobniejsze szczegóły, jednak często analizy zawierały błędną interpretację. Dyskusja skupiła się przede wszystkim na kwestii postrzegania liderów Solidarności poza Polską. Przede wszystkim dotyczyło się to Lecha Wałęsy, choć we Francji równie popularni byli Jacek Kuroń, Anna Walentynowicz oraz Andrzej Gwiazda.

Równoległe toczyła się sesja w tzw. małej sali, gdzie skupiono się przede wszystkim ma kwestiach personalnych. Paweł Gługła z Uniwersytetu Rzeszowskiego zaprezentował wystąpienie pt. „Stanisław Chrobak (1950–2006) – małopolski opozycjonista, współzałożyciel »Solidarności« RI, polityk”. Scharakteryzował nie tylko zaangażowanie bohatera w tworzenie struktur rolniczego związku, ale także jego późniejszą działalność. Karol Chwastek ze Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności przedstawił wątki związane z historią związku na Śląsku. W referacie „»Solidarność« brązowa. Jarosław Sienkiewicz a koncepcja NSZZ »Solidarność«” opisał skomplikowane losy Sinkiewicza, który był członkiem Solidarności i jednocześnie PZPR. Sylwetkę kolejnego lidera struktur lokalnych przedstawił Marek Kozłowski z Polskiego Towarzystwa Historycznego w Kaliszu. W referacie „Antoni Pietkiewicz – działacz ROPCio i przewodniczący MKZ »Solidarność« w Kaliszu” scharakteryzował postać aktywnego działacza wielkopolskich struktur związku.

Sesję V rozpoczął dr Miklós Mitrovits z National University of Public Service w Budapeszcie, który wygłosił referat „Recepcja Solidarności na Węgrzech (1980–1981)”. Dotyczył on relacji między polskimi a węgierskimi grupami opozycji oraz samej recepcji Solidarności wśród węgierskich opozycjonistów. Na Węgrzech było to jednak bardzo utrudnione ze względu na brak legalnie działającej opozycji oraz brak wpływu Kościoła katolickiego. Następnie głos zabrał dr Gábor Danyi z European Network Remembrance and Solidarity, który wygłosił referat „Od Gombrowicza do Żaruzelskiego. Różne formy wyrażania solidarności z Polakami na Węgrzech”. Podstawą wystąpienia były badania nad nieoficjalnymi kontaktami polsko-węgierskimi w okresie Solidarności. Węgierskie władze starały się przeciwdziałać powstawaniu tego typu kanałów przepływu informacji. Podstawową metodą była oczerniająca Polaków propaganda. Formy solidarności wyrażały się poprzez zaangażowanie artystów undergroundowych oraz przedstawicieli węgierskich opozycjonistów. Dr Piotr Olechowski z Biura Upamiętniania Walki i Męczeństwa IPN wygłosił natomiast referat „Solidarność w oczach radzieckich służb specjalnych”. Na początku scharakteryzował bazę źródłową. Następnie przedstawił na podstawie wybranych przykładów, jak sowieckie społeczeństwo reagowało na działalność Solidarności oraz późniejsze rozpoczęcie stanu wojennego. Podczas dyskusji pytano głównie o ilustratywność dokumentów wykorzystanych do stworzenia ostatniego wystąpienia. Padła również propozycja przeprowadzenia analogicznych badań dotyczących postrzegania Solidarności i polskiego społeczeństwa przez mieszkańców ówczesnej Litwy.

W równoległym panelu poruszono przede wszystkim kwestie związków lokalnych organizacji partyjnych z Solidarnością. Dr Robert Kolasa z Towarzystwa Miłośników

Miasta Piły zaprezentował referat „Relacje między NSZZ »Solidarność« a aparatem partyjno-państwowym w Pile w latach 1980–1981”, Sebastian Drabik „Relacje PZPR i »Solidarności« w latach 1980–1981 na poziomie lokalnym. Casus Krakowa”, a dr Marzena Grosicka z IPN w Kielcach „Oświata wewnątrzwiązkowa według koncepcji Zarządu Regionu Świętokrzyskiego NSZZ »Solidarność«”.

Kolejną sesję rozpoczęła dr Thuc Linh Nguyen Vu z Freie Uni Berlin, która zaprezentowała temat „Mała historia wielkich wydarzeń: wspomnienia strajków sierpniowych i wprowadzenia stanu wojennego w ego-dokumentach”. Referat oparty został głównie na opiniach ludzi, którzy nie byli w czasie początków Solidarności osobami odpowiedzialnymi za podejmowanie decyzji. Była to próba odejścia od postrzegania Sierpnia '80 przez pryzmat „wielkich postaci” i „wielkich wydarzeń”. Następnie głos zabrał Kamil Borecki z Ośrodka Pamięć i Przyszłość we Wrocławiu, który wygłosił referat pt. „Strajk solidarnościowy w 1980 r. w Zajezdni Autobusowej nr VII we Wrocławiu w relacjach świadków historii”. Jego podstawą było trzydzieści relacji osób biorących udział w tych wydarzeniach. Jako ostatni wystąpił dr Piotr Grzelczak z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Poznaniu, który wygłosił referat „W obronie »skonfiskowanej przeszłości«. Pierwsza Solidarność i pamięć Poznańskiego Czerwca 1956”. Już na początku Grzelczak wskazał na podobieństwo przełomowości wydarzeń do Grudnia '70. Dodatkowo zaprezentował kulisy budowy pomnika upamiętniającego ofiary poznańskiego Czerwca '56, który ostatecznie odsłonięto w czerwcu 1981 r. W dyskusji pojawiło się pytanie odnośnie do recepcji pamięci o wydarzeniach Sierpnia '80 i tego, czy wspomnienia były pisane w momencie trwania wydarzeń solidarnościowych, czy w dalszej perspektywie? Pojawiła się też sprawa możliwości wpływu konkursu na jakość wspomnień związanych z początkami Solidarności.

Na małej sali kontynuowano wystąpienia skupione na wątkach biograficznych. Sławomir Formella z Archiwum IPN w Gdańsku przedstawił postać Lecha Bądkowskiego, rzecznika prasowego Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej, ale też literata i działacza kaszubskiego. W referacie „Solidarność. Samorządność. Niepodległość. Życie i działalność Lecha Bądkowskiego (1920–1984)” przedstawił najważniejsze wydarzenia z życia działacza. Podobny charakter miało wystąpienie dr. Michała Siedziaki z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Szczecinie, pt. „Marian Jurczyk (1935–2014): zarys biografii”. Referent w zarysie przedstawił najważniejsze fakty z życia Mariana Jurczyka, nie wyłączając kwestii jego współpracy z SB. Piotr Juchowski z UJ w referacie „Działacz NSZZ »Solidarność« – rektor UJ. Prof. Józef A. Gierowski w czasie »rewolucji Solidarności«” przedstawił z kolei postać wybranego w demokratycznych wyborach rektora najstarszej polskiej uczelni.

Ostatni z paneli drugiego dnia konferencji rozpoczął prof. dr hab. Krzysztof Brzechczyn z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Poznaniu, który wygłosił referat „Fazy ewolucji ideowej solidarnościowej myśli społeczno-politycznej w latach 1980–1981”. Wystąpienie rozpoczęło się od charakterystyki dwóch mitów. Pierwszym z nich był mit jedności ideowej narodu, drugim natomiast negatywna informacja o zdominowaniu związku przez zwalczające się ze sobą frakcje i koterie. W kontekście tego prelegent omówił schemat i dynamikę tworzenia oraz funkcjonowania ruchów społecznych. Następnie głos zabrał dr hab. Lech Mażewski z Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu w Gdyni, który

wyłosił referat „O możliwości rozpoczęcia transformacji ustrojowej Polski z udziałem NSZZ »Solidarność« na przełomie lat 1981/1982”. Referent scharakteryzował środowisko, w jakim przyszło funkcjonować Solidarności w momencie jej powołania i omówił ramy prawne, które wpływały na swobodę ingerencji Solidarności w sprawy związane z gospodarką. W dyskusji poruszono kwestię realnej możliwości wpływu Solidarności na dokonywanie rzeczywistych reform mających doprowadzić do systemu protokapitalistycznego. Podjęto również problem zapatrywania się władz Związku Sowieckiego na tego typu reformy. Poruszono też problem samego rozumienia faz modelu stopniowego przekształcania związku.

Na innej sali trwał równoległe drugi panel poświęcony międzynarodowym aspektom działalności Solidarności. Dr hab. Mirosław Szumiło z Biura Badań Historycznych IPN i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie przedstawił referat „Działalność NSZZ »Solidarność« na terenie Czechosłowacji (1980–1981)”. Jak podkreślił referent, w świetle zachowanych źródeł trudno mówić o jakiejś zorganizowanej, skoordynowanej działalności Solidarności na terenie Czechosłowacji. Były to raczej oddolne inicjatywy poszczególnych osób i środowisk. Ich zasięg był z oczywistych względów bardzo ograniczony, ale Husak i tak robił wszystko, aby powstrzymać „polską zarazę”. Dr Bartosz Kaliski z Instytutu Historii PAN zaprezentował wystąpienie „Czeski dysydent i emigrant Jiří Lederer wobec Solidarności w latach 1980–1983”. Zainteresowanie czeskiego opozycjonisty Polską nie wynikało przy tym tylko z działalności politycznej, ale również z faktu, iż jego żoną była Polka. Dr Filip Gańczak z IPN w Warszawie scharakteryzował z kolei politykę wschodnich Niemiec wobec sytuacji w Polsce. W referacie „Strajki sierpniowe 1980 r. z perspektywy władz NRD” opisał przede wszystkim obawy, jakie miało w związku z kryzysem w PRL kierownictwo niemieckiej partii komunistycznej. Ostatnim etapem drugiego dnia konferencji była debata Klub Jagiellońskiego „Jeden drugiego brzemiona noście [...] – czy stać nas na podjęcie trudu solidarności międzypokoleniowej?”

Ostatniego dnia konferencji przewidziano łącznie dwie sesje. Jako pierwszy głos zabrał dr Wojciech Paduchowski z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Krakowie, który wyłosił referat „Krzyże Józefa Sawy – czyli życie człowieka nowohuckiej Solidarności”. Józef Sawa do Nowej Huty przyjechał w poszukiwaniu pracy. Tam też włączył się w struktury partyjne, stając się jedną z modelowych postaci dla socjalistycznej rzeczywistości. W kwietniu 1960 r. wziął udział w walkach o krzyż w Nowej Hucie. Za to władze komunistyczne usunęły go z zajmowanych stanowisk i pozbawiły na krótki czas pracy. Po rozpoczęciu strajków sierpniowych włączył się do struktur Solidarności. Drugi referat „Solidarność na Politechnice Gdańskiej 1980–1981” został wygłoszony przez dr. Piotra Abryszeńskiego z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Gdańsku. Zdaniem prelegenta Politechnikę postrzega się jako trzeci plan dla działań podjętych przez Solidarność. Jednym z elementów wydarzeń były próby porozumienia między studentami a robotnikami. Był to ważny element, ponieważ dzięki temu Politechnika Gdańska wsparła osoby strajkujące. Podczas dyskusji poruszono sprawy związane z ewolucją ideową Józefa Sawy i tego, w jaki sposób godził religijność z ideologią komunizmu. Poruszono też sprawę ewentualnych represji władz wobec naukowców zatrudnionych na Politechnice Gdańskiej i wobec jej studentów.

W ramach sesji końcowej łącznie wygłoszono trzy referaty. Jako pierwszy głos zabrał dr hab. Rafał Łatka z Biura Badań Historycznych IPN w Warszawie, który wygłosił wystąpienie „Hierarchia Kościoła katolickiego wobec Solidarności 1980–1981”. Episkopat popierając strajk, chciał przede wszystkim hamować niepokoje społeczne i uniknąć możliwości sowieckiej interwencji w Polsce. Dodatkowo poruszano problem podstawowych praw człowieka, których wyrazicielem była właśnie Solidarność. Następnie głos zabrał dr Piotr Brzeziński z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Gdańsku. W wystąpieniu „Solidarność w przededniu stanu wojennego” zaprezentował, w jaki sposób ewoluował ruch społeczny, gdzie punktem końcowym był 13 grudnia 1981 r. Już na początku referatu prelegent wskazał, że na przestrzeni badanego okresu doszło do znaczących zmian w postrzeganiu roli Solidarności wśród jej członków i w całym społeczeństwie. Jako ostatni głos zabrał dr Piotr Hac z Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. Wygłosił on referat „Geneza rozwiązań nadzwyczajnych zastosowanych przez władzę wobec opozycji politycznej w grudniu 1981 roku”. Podstawowym celem wystąpienia była analiza obostrzeń, które obejmowały opozycjonistów oraz pytanie: czy przyjęte rozwiązania wypracowano w momencie rozpoczęcia stanu wojennego, czy stworzono je wcześniej? W ramach dyskusji poruszono kilka bardzo istotnych kwestii. Pierwszą z nich była próba charakterystyki osobistego podejścia kard. Stefana Wyszyńskiego do Solidarności. Następnie poruszono zagadnienie procesu osłabienia ruchu społecznego na tle słabnących sił PZPR.

Kończąc konferencję, dr hab. Daniel Wicenty podkreślił, że w czasie obrad poruszono wiele spraw, które dotyczyły fenomenu pierwszej Solidarności, choć przy tak złożonym problemie trudno było poruszyć wszystkie kwestie. Organizator zapowiedział też rychłe wydanie tomu pokonferencyjnego.

DANIEL CZERWIŃSKI – dr, absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego, pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku, historyk. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół dziejów aparatu bezpieczeństwa w Polsce Ludowej oraz historii polskiego ruchu komunistycznego i udziału Polaków w hiszpańskiej wojnie domowej. Autor kilkunastu publikacji naukowych i popularnonaukowych oraz monografii *Pierwsza dekada. Aparat bezpieczeństwa w województwie gdańskim w latach 1945–1956* (Gdańsk 2016). Członek zespołu redakcyjnego albumu *Mapa terroru. Śladami zbrodni komunistycznych w województwie gdańskim w latach 1945–1956* (Gdańsk 2016). Sekretarz redakcji półrocznika „Pamięć i Sprawiedliwość”.

DANIEL CZERWIŃSKI – PhD, historian, graduate of the Faculty of History, University of Gdańsk; researcher at the Gdańsk Branch Office for Historical Research, Institute of National Remembrance. His research interests include the history of the security apparatus in People's Republic of Poland, the history of the Polish Communist movement, and Polish participants in the Spanish Civil War. Author of many academic and popular publications, including the monograph *Pierwsza dekada. Aparat bezpieczeństwa w województwie gdańskim w latach 1945–1956* (Gdańsk, 2016). Member of the editorial board for the album *Mapa terroru. Śladami zbrodni komunistycznych w województwie gdańskim w latach 1945–1956* (Gdańsk, 2016). Secretary of the editorial board of the biannual journal *Pamięć i Sprawiedliwość*.

MATEUSZ KUBICKI – historyk, niemcoznawca, ekonomista. Pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku. Doktorant na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego. Autor książek *Kapitan ostatni opuszcza swój statek... Józef Władysław Bednarz (1879–1939)* (2019); *Zbrodnia w Lesie Szpęgawskim 1939–1940* (2019) oraz licznych artykułów na temat historii II wojny światowej i historii gospodarczej po 1945 r. Jego zainteresowania badawcze obejmują II wojnę światową na Pomorzu Gdańskim i na Oceanie Spokojnym oraz historię gospodarczą XX w.

MATEUSZ KUBICKI – historian, economist, graduate of German Studies. Researcher at the Gdańsk Branch Office for Historical Research, Institute of National Remembrance. PhD candidate at the Faculty of History, University of Gdańsk. His books include *Kapitan ostatni opuszcza swój statek... Józef Władysław Bednarz (1879–1939)*, and *Zbrodnia w Lesie Szpęgawskim 1939–1940* as well as many articles on the history of World War II and post-1945 economic history. His research interests include World War II in Gdańsk's Pomerania and the Pacific Ocean, and 20th-century economic history.